

Hans Kongelige Majestæts naadigste Beretning til Norges Riges Storting om Rigets Tilstand og Bestyrelse i den Tid, som er forløben, siden Nationens Repræsentanter sidst vare samlede.

Vi Oscar, af Guds Naade Konge til Norge og Sverige, de Gothers og Venders,

Gjøre vitterligt:

Overensstemmende med Rigets Grundlov skulde Hans Majestæt herved meddele det nu forsamlede Storting Beretning om Rigets Tilstand og Bestyrelse i den Tid, som er forløben, siden Nationens Repræsentanter sidst vare samlede:

Examen artium i 1890 er bestaaet af 250 Studerende.

For at forberede en Revision af Bestemmelserne om det høiere Undervisningsvæsen er en Kongelig Kommission traadt sammen i afvigte Oktober.

De ved Seminarloven foreskrevne nærmere Bestemmelser om Statsseminariernes Ordning og Virksomhed ere blevne udfærdigede overensstemmende med et af en Komité fremlagt Forslag.

Et Udkast til en ny Katekismeforklaring er efter Kirkedepartementets Foranstaltning

bleven udarbejdet og foreligger nu med de nødvendige Betænkninger fra Biskoperne og det theologiske Fakultet med flere til Godkendelse.

Restaurationsarbejderne i Trondhjems Domkirke have været fortsatte. For Korets (Østskibets) Vedkommende er Restaurationen i det væsentlige tilendebragt, og Skibets Indredning til Menighedskirke er paabegyndt.

Restaurationen af Haakonshallen paa Bergenhus er ligeledes fortsat.

Til at tage under Behandling Spørgsmaalet om en forandret Ordning af Geistlighedens Lønningsmaade m. v. er der nedsat en Kommission, hvis Medlemmer have været samlede til Møder fra Slutningen af Oktober til Midten af December Maaned.

Gjennemførelsen af Loven af 19de Juni 1882 om Salg af det overflødige af Embedsgaarde har fremdeles været i jevn Fremskriden. Den sidste af de til Lovens Gjennemførelse nedsatte tre Reduktionskommissioner har i det forløbne Aar fuldført Behandlingen af de den opgivne Embedsgaarde, og Reduktionsarbejderne

ere saaledes i det væsentlige tilendebragte fra Kommissionens Side. I det hele har Kommissionen behandlet 324 Embedsgaarde, hvoraf 283 geistlige, 25 civile og 16 militære.

Prestegaardsfondets Kapital udgjorde den 30te Juni 1890 Kr. 1 802 163,¹³ og er saaledes i Løbet af sidste Regnskabsaar steget med ca. Kr. 484 000,⁰⁰.

Oplysningsvæsenets Fonds Kapital, der den 30te Juni 1889 udgjorde Kr. 17 157 361,⁴⁴, er i Regnskabsaaret 1889--90 gaaet op til Kr. 17 284 841,⁵⁰, hvoraf ca. Kr. 2 057 200,⁰⁰ tilhøre forskellige Embeder og Bestillinger. Det geistlige Byggefonds Kapital, der ved Udgangen af Regnskabsaaret 1888--89 udgjorde Kr. 384 146,⁷⁵, er ikke undergaaet nogen Forandring i det forløbne Regnskabsaar.

Det geistlige Enkepensionsfonds Kapital udgjorde den 30te Juni 1890 Kr. 4 180 447,⁰⁷ og Fondets disponible Rentebeholdning samme Dag Kr. 274 833,⁰⁸.

Det Nordlandske Kirke- og Skolefonds Kapital udgjorde den 30te Juni 1890 Kr. 1 248 563,⁸⁹.

I det sidst forløbne Aar er der meddelt naadigst Stadfæstelse paa 30 nye offentlige Stiftelser eller Legater med en samlet Kapitalformue af omtrent Kr. 1 510 000,⁰⁰, hvorhos et tidligere stadfæstet Legats Kapital af dets Stifter er bleven forøget med noget over Kr. 36 000,⁰⁰.

Antallet af de for Høiesteret henstaaende upaadømte Sager, der ved Udgangen af 2den Session 1889 udgjorde 374, nemlig 64 kriminelle og 310 civile, udgjorde ved Udgangen af 2den Session 1890 372, nemlig 19 kriminelle og 353 civile.

Udgifterne ved Lovovertrædelsers Paataale m. V., der i Budgetaaret 1888--89 udgjorde omtrent Kr. 804 000,⁰⁰, have i Budgetaaret 1889--90 andraget til ca. Kr. 816 000,⁰⁰.

Fangebelægget i Rigets Strafanstalter har gennemsnitlig udgjort 682 mod 707 i 1889. Ved Udgangen af 1890 hensad i Strafanstalterne 654 Fanger, hvoraf 509 Mænd og 145 Kvinder.

Sundhedstilstanden var i Aarets Begyndelse paa Grund af en udbredt Influenzaepidemi

mindre god, men har senere i det hele været tilfredsstillende. Dødelighedsforholdet har stillet sig omtrent som i det foregaaende Aar.

Høsten har i det hele været god.

Høhøsten har for hele Landet givet over Middelsaars, i det Søndenfjeldske og Trondhjemmske rigt Udbytte. Kornhøsten var under middels paa Vestlandet, men forøvrigt som i et Middelsaar eller godt Middelsaar, i Kristiania og Hamar Stifter ikke lidet derover. Poteterne gav under Middelsaars Udbytte.

Skreifiskeriernes Udbytte har været over middels, ligeledes deres Værdi, der dog var noget mindre end i 1889.

Sildfiskeriernes Udbytte har med Hensyn til Fangstmængde været noget under, men med Hensyn til Fangstværdi adskilligt over middels.

Industrien har for de fleste Grenes Vedkommende arbeidet under forholdsvist gunstige Vilkaar, og der har i det hele taget hersket en livlig Virksomhed.

Handelsomsætningen med Udlandet har overhovedet været betydelig, baade hvad Indførsel og Udførsel angaar.

For Trælasthandelen har det forløbne Aar været ugunstigt.

Fiskehandelen har været af et betydeligt Omfang, men har for enkelte af dens Grene givet et mindre godt Resultat.

For Skibsfarten har Konjunkturerne været nedadgaaende. Handelsflaaden er bleven betydelig forøget.

Tilgangen paa Laanekapital har ogsaa i 1890 været rigelig, dog noget knappere i Aarets sidste Maaneder, hvorfor Rentefoden er gaaet noget op.

Udvandringen har været mindre end i 1889, men dog fremdeles betydelig.

Publikums Benyttelse af det offentlige Post- og Telegrafvæsen har været i raskere Tilvæxt end tidligere og har medført forøgede Indtægter, specielt for Postvæsenets Vedkommende, der har givet et ikke ubetragteligt Overskud. Den af Staten understøttede private Dampskibs-

ført viser ogsaa Fremgang, om end de derved øgede Indtægter væsentlig opveies ved stigende Driftsudgifter.

En i Sommerens Løb optagen Statistik over Antallet af fremmede Lystreisende i Landet viser en Stigning af denne til omtrent $1\frac{1}{2}$ Gang saameget som ved forrige Statistiks Optagelse i 1888.

Arbejdsdriften ved de af Stortinget bevilgede Vei- og Vandbygningsarbejder er i det væsentligste foregaaet overensstemmende med den for samme lagte Plan, ligesom man har forberedt den endelige Iværksættelse af de senest besluttede nye Jernbaneanlæg. Arbejdet paa Kanalanelægget Ulefos.—Strengen er i Aarets Løb i væsentlig Grad fremmet, ligesom de bevilgede Arbejder til Forbedring af Havne- og Seilløb paa Kysten ere under Udførelse.

Den samlede Længde af de i Drift værende Jernbaner udgjør 1 562 km.

Forsikringssummerne for de i den almindelige Brandforsikrings Indretning forsikrede Bygninger udgjorde den 1ste Juli 1890 for Kjøbstad-Afdelingen Kr. 467 715 240,00 og for Land-Afdelingen - 294 989 820,00

tilsammen Kr. 762 705 060,00

Kjøbstad-Afdelingens opsparede Fond udgjorde ved Udgangen af 1890 omtrent Kr. 3 890 000,00, medens Land-Afdelingen til samme Tid viste et Underskud af omtrent Kr. 50 000,00.

Beholdningen udgjorde pr. 31te December 1890 for Kjøbstad-Afdelingen Kr. 4 620 923,57 og for Land-Afdelingen Kr. 16 159,07.

Trykningen af Rigets Matrikul er tilendebragt for Smaalenenes, Akershus, Hedemarkens, Kristians, Buskeruds, Jarlsberg og Larviks, Bratsbergs, Nedenæs, Lister og Mandals, Stavanger og Søndre Bergenhus Amter. Trykningen, der fortsættes med Nordre Bergenhus Amt, vil antagelig være tilendebragt for det hele Rige omkring Midten af næste Aar.

Rigets Toldintrader, der for indeværende Budgettermin er anslaaede til Kr. 21 500 000,00, har i Aaret 1890 udgjort Kr. 23 446 000,00.

Brændevinsafgiften, der for Budgetterminen 1889—90 var anslaaet til Kr. 3 200 000,00, har

for samme Tidsrum udgjort Kr. 3 502 000,00, hvori fragaar Kr. 460 000,00, nemlig Afgiftsgodtgjørelse for udført Brændevin Kr. 442 000,00 og for Brændevin denatureret til teknisk eller videnskabeligt Brug Kr. 18 000,00.

Maltafgiften, der for Budgetterminen 1889—90 var anslaaet til Kr. 1 800 000,00, har i samme Tidsrum udgjort Kr. 2 213 000,00, hvori kommer til Fradrag Kr. 78 000,00 som Skattegodtgjørelse for til Udlandet udført Øl.

Kongsberg Sølvværk har i Budgetaaret 1889—90 givet en Produktion af 5 524 kg. fint Sølv.

Ved Myntindretningen paa Kongsberg er i 1890 udmyntet for Statskassens Regning Kr. 500 000,00 i forskjellig Skillemynt og paabegyndt yderligere Udmyntning af Kr. 200 000,00 i Skillemynt.

Statskassens Aktiver, som ved Udgangen af 1889 udgjorde omtrent Kr. 53 804 590,00, beløb sig ved Udgangen af 1890 til ca. Kr. 58 227 200,00.

Statskassens kontante Beholdning, som ved Udgangen af 1889 udgjorde Kr. 10 731 000,00, var ved Udgangen af 1890 gaaet op til Kr. 14 547 000,00.

Rigets Statsgjæld, der ved Udgangen af 1889 udgjorde Kr. 115 632 000,00, beløb sig ved Udgangen af 1890 til Kr. 116 312 000,00. Stigningen hidrører fra Statens Overtagelse af den Buskerud Amtskommune tidligere paa hvilende Garanti for det til Bygning af Drammen—Randsfjordsbanens Sidelinier optagne Laan.

Hypothekbanken har for 1890 ikke udstedt nogen Serie Obligationer. Banken har i 1890 udlaant Kr. 4 748 900,00, hvoraf dog Kr. 712 600,00 er likvideret ved Inddragning eller Konvertering af ældre Restlaan.

Gjennemførelsen af den nye Armeorganisation er i det forløbne Aar fortsat efter den vedtagne Plan.

Armeens Vaabenøvelser fremmedes som vanligt, dog anvendtes for 7 Infanteribataljoner og tilsvarende Styrke af de øvrige Vaaben Bataljonssamlingens 7 sidste Dage til Felttjenestøvelser.

Krigsmateriel af de forskjellige Slags er tilvirket og anskaffet for de til Raadighed staaende Midler.

Den geografiske Opmaaling fortsattes i Nordlands Amt, hvorhos Ombefaring fandt Sted i 4 Amter.

Kroking af Finmarkens Amt fortsattes i Hammerfest, Alten og Tanen Fogderier.

Hydrografiske Undersøgelser fortsattes paa Strækningen Ulvøund—Kaalø samt udenfor Smølen, Hitteren, Lekø og Hortensvær.

Dyblodningen fortsattes nordenfor Tromsø fra Kvalø og nordover.

Endel Misvisningsobservationer og Temperaturrækker toges.

8 nye Karter udkom.

Ved Marinens Hovedverft er Bygningen af Torpedobaadene No. 6 og 7 af 1ste Klasse

„Orm“ og „Oter“ samt af Dampkanonbaad No. 3 af 1ste Klasse „Viking“ fortsat.

Til Øvelse for Officerer og Mandskaber er foruden Øvelser paa Excerskibet „Desideria“ foretaget Togt med Dampkorvetten „Nornen“ og Seilkorvetten „Alfen“ samt 2 Togter med en Afdeling Kystforsvarsmateriel. Torpedoøvelser ere anstillede i Vrængen.

Fyre ere tændte paa Bjørnøen ved Landegode i Nordlands Amt samt Nordøerne, Vigten, i Nordre Trondhjems Amt, medens Villa Fyr er nedlagt. Nogle Fyre ere forandrede og forstærkede, og endel Fyrlamper ere anbragte hovedsagelig i Fiskeridistrikterne.

Nye Mærker og Fortøiningsindretninger ere anbragte paa forskjellige Steder af Kysten.

Revisionsdepartementet har fremdeles seet sig istand til at holde Revisionsvæsenet paa et i det hele taget tilfredsstillende Standpunkt.

Hans Kongelige Majestæt forbliver Norges Riges Storthing med al Kongelig Naade og Yndest velbevaagen.

Givet paa Stockholms Slot den 29de Januar 1891.

Under Vor Haand og Rigets Segl

Oscar.

(L. S.)

G. Gram.

Lehmann.